

Universitäts- und Landesbibliothek Bonn

**De codice Aethiopico quem Leo XIII P. M. a Menelik rege
Abyssiniae acceptum dono dedit Bibliothecae Apost.
Vaticanae**

Bollig, Johann

[Roma], [1888]

urn:nbn:de:hbz:5:1-111998

Goussen

995

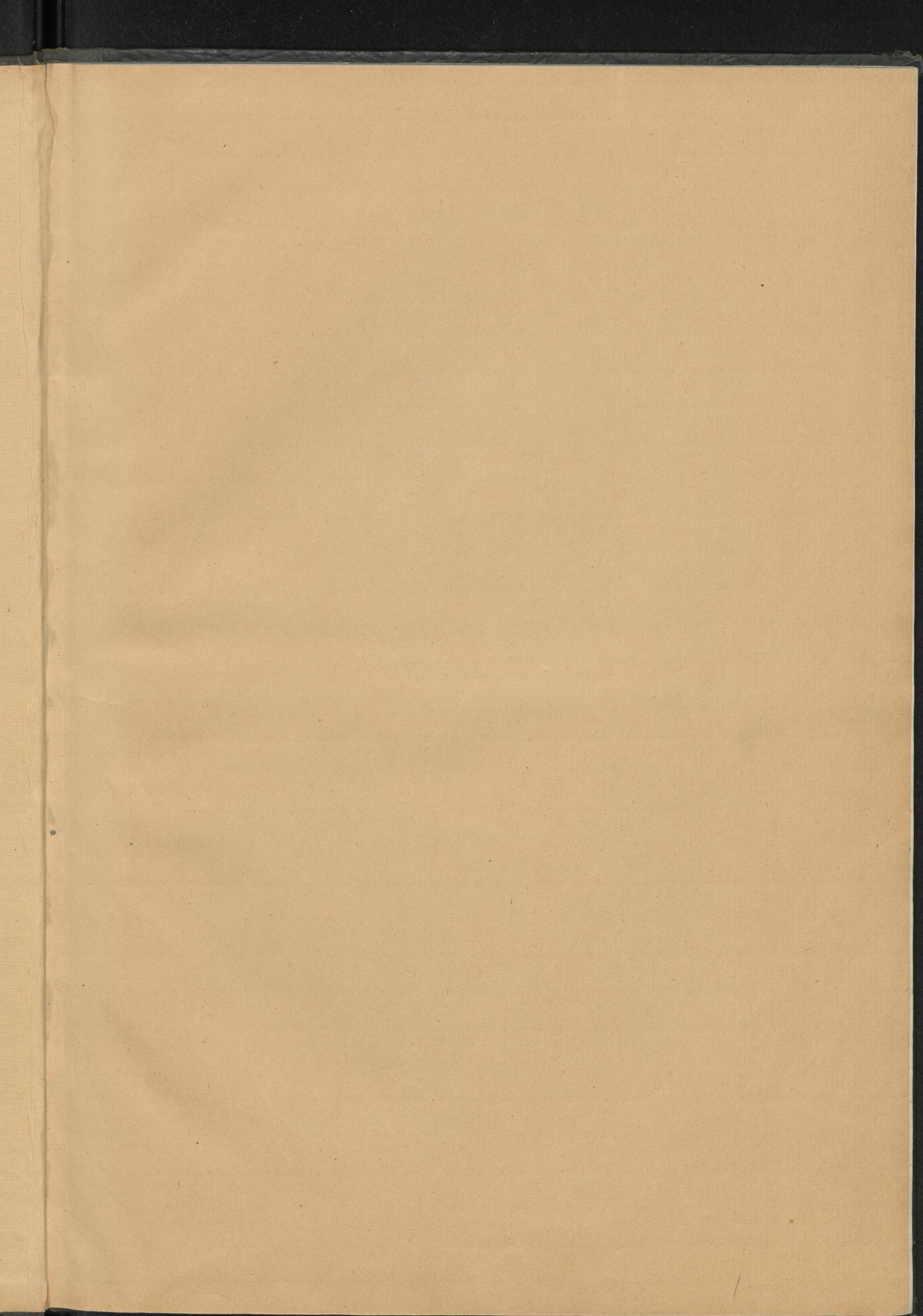
gr. 2°

976°

Bibl. Boussen

~~4063~~

995

92

Die Abbildung zu diesem Aufsatz fehlt!
Enthalten in Ab 1' 1062 We 20.505

DE CODICE AETHIOPICO

QUEM

LEO XIII P. M.

A MENELIK REGE ABYSSINIAE ACCEPTUM

DONO DEDIT

BIBLIOTHECAE APOST. VATICANAE

MONITUM

P. IOANNIS BOLLIG S. I.

EIUSDEM BIBLIOTHECAE PRAEFECTI

Bibl. Goussen ~~4063~~ 995

98

DE CODICE AETHIOPICO

LEO XII P. M.

A MEMORIE REGIS AETHIOPIAE ACCERTUM

HOMO DEDIT

BIBLIOTHECAE APOSTOLICA

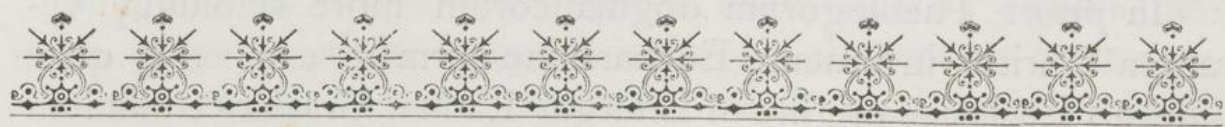
MONTIUM

P. JOHANNIS BOLLIG S. J.

LIBRARIUS BIBLIOTHECAE APOSTOLICAE

Universitätsbibliothek
Bonn

QUUM mirum videri possit, cur inter egregia opuscula, quae viri docti *Bibliothecae Vaticanae* in hoc Album inserenda curarunt, nullum omnino Patris Bollig inveniatur, alienum non erit, illud paucis heic verbis explicare.

Elaboraverat iste quidem et ipse, ut eximium suum erga SUMMUM PONTIFICEM, mox sacra semisaecularia solemniter facientem, amorem atque eiusdem gestorum admirationem aliquo modo significaret, non unum opusculum, sed duo; attamen, quum ex itinere longiori, ipsius SUMMI PONTIFICIS iussu ad scientiae pervestigationem suscepto, nuper demum revertisset, tempus, quo ea, quae elucubraverat, litterarum formis describenda curaret, omnino eum defecit.

Quam ob rem hoc loco et hoc quidem tempore aliud non restat, quam ut utriusque opusculi si non perfectio, at conatus tamen atque adumbratio ostendatur.

Prius igitur opusculum, quod Pater Bollig, bene sibi conscius, quamam potissimum in re fundamentum diei festi SUMMI PONTIFICIS consisteret, ad eum finem diligenter elaboravit et tanquam lucubravat, hoc modo inscribitur: *Disquisitio dogmatica liturgica de forma Eucharistiae*, quod quidem opus, quando prelum reliquerit, 400 circiter paginas complectetur.

Totus iste liber adhuc manu scriptus quatuor in partes divisus est.

In *priori* Theologorum dogmaticorum more stabilitur, veram, a Christo institutam, Eucharistiae formam eam esse, quae inde ab Ecclesiae origine in Liturgiis Latina, Graeca et omnium Orientalium erat in usu. Quod demonstratur non solum ex libris sacris et SS. PP. Latinorum et Graecorum constanti traditione, verum etiam ex omnibus utriusque Ecclesiae Liturgiis, quotquot auctor in antiquissimis libris maximam partem manu scriptis invenire potuit. Suam porro cuique textui versionem Latinam addidit, ut omnes viri periti de re iam iudicata iterum iudicare possent.

In *altera* opusculi parte suscipitur difficillima illa, atque inde a Concilio Florentino celeberrima, quaestio controversa, utrum *Invocatio Spiritus Sancti*, sive ex parte una cum *verbis Dominicis*, sive per se sola, veram atque ad consecrandum necessariam Eucharistiae formam constituat, nec ne. Utraque huius quaestionis pars ab auctore omnino negatur, atque iterum ex libris sacris et SS. PP. Graecorum imprimis et Latinorum traditione et ex ipsis Graecorum et Orientalium multiplicibus formulis « Invocationis Spiritus S. » confutatur.

In *tertia* parte opusculi afferuntur, ut praecedentis demonstrationis documenta, ex Liturgiis totius Ecclesiae Occidentis atque Orientis, una cum versionibus Latinis, non solum omnes integrae formae consecrationis per « *Verba Dominica* » faciundae, sed etiam omnes, quotquot inveniri potuerunt, formae « *Invocationis Spiritus Sancti* ». Liturgiae autem, e quibus illae « *formae* » desumuntur, hae sunt: 1. *Romana*; 2. *Ambrosiana*; 3. *Mozabarica*; 4. *Gallicana*; 5. *Celtica*; 6. *Graecae omnes*; 7. *Syriacae* 56; 8. *Aethiopicae* 14; 9. *Armeniaca unica*, quae exstat; 10. *Arabicae omnes*; 11. *Chaldaicae omnes*; 12. *Slavicae omnes*; 13. *Georgicae omnes*; 14. *Copticae omnes*; 15. *Rumenicae omnes*; 16. *Malabaricae* in lingua *Malayâlim* omnes.

In *quarta* denique parte paucis explicatur, quomodo Protestantium doctrina de forma consecrationis se habeat, et nonnullae eorum formae *sacrae Coenae*, una cum versionibus Latinis, afferuntur. Hae autem sunt: 1. *Scotica antiqua*, seu *Gaelica*;

2. *Suecica vetus*; 3. *Suecica recentior*; 4. *Danica vetus*; 5. *Danica recentior*; 6. *Groenlandica*; 7. *Anglica*; 8. *Borussica*.

Res autem omnes, quae hoc in libro, sive ad demonstrandum, sive ad confutandum, afferuntur, ita ab auctore tractantur, ut, eum omnia quidem explore, atque haud ambigue nihil tamen aspere aut iniuriosius tractasse, unicuique aequo animo legenti persuasum esse debeat; hoc enim unico modo adversarii facilius ad veritatem adduci posse videntur.

Alterum autem *Opusculum*, quod prelum nunc iam subiit eoque relicto 360 circiter paginas habebit, est *Bibliothecae Vaticanae* Codex pulcherrimus, *Aethiopice* manu scriptus, una cum versione Latina edendus, qui quidem adhuc ab alio nunquam neque editus, neque versus est. Iste autem Codex ille ipse est, quem SUMMUS PONTIFEX LEO XIII. aliquot abhinc annis a *Menelik* rege Abyssinae, dono acceptum Patri Bollig examinandum ac paulo post, solita sua liberalitate usus, Bibliothecae Vaticanae possidendum dedit. Titulus huius operis brevior quidem est አርጋኖን ድንግል : *Orgānon Denghel* i. e. Organum musicum Virginis, integer autem: አርጋኖን ድንግል : ወመሰንቆ : መዝሙር : ወዕንዚራ : ስብሐት : *Organum encomii et cithara psalterii et lyra laudis* Beatissimae Virginis *Mariae*. Totus hic liber membranaceus stilo elegantissimo eoque ut plurimum allegorico conscriptus est, cuius quidem rei testis locupletissimus est *Ludolfus* celeberrimus, qui in sua *Historia Aethiopica* lib. III, cap. 4, n. 47 sic ait: « In cuius (sc. *Dominae nostrae Mariae* አእግዝኢትነት ማርያም) laudem et honorem diversa reperiuntur carmina et encomia; inter quae praecellit አርጋኖን ድንግል : *Orgānon Denghel*, Organum musicum Virginis. Encomium est immaculae Virginis *Mariae* a Doctore *Habessin*o *Abba Georgio* concinnatum. Liber non quidem vetus, at tamen ob similitudinum et allegoriarum copiam, nec non verborum et sermonis elegantiam vulgo aestimatus », et alibi (in suo ad *Historiam Aethiopicam Commentario* l. III, n. XXXIII): « Dictio *Aethiopica* illius tractatus (*Orgānon Denghel*) genuina est; ideoque pro *Lexico* meo nec non *Grammatica* concinnanda utilis fuit ».

Idem quoque testatur *Bruce* in suis celeberrimis itineribus, seu *Travels to discover the source of the Nile* tom. I, pag. 497, ubi simul auctoris aetatem indicat. Eius verba haec sunt: *The*

Organon Denghel or the Virgin Mary's Musical Instrument composed by Abba George about the year 1440 is much valued for the purity of language.

Totum denique opus in lectiones singulis hebdomadis feriis accommodatas divisum est, quarum prioris *pagina prima*, omissis tamen plerisque notis et variis lectionibus, latine ad verbum quasi expressa infra sequitur, quemadmodum et ipsius Codicis aliquod *specimen*.

ዘሰነይ :

በስመ : እግዚአብሔር : ሥሉስ : ዘእንበለ :
ፍልጠት : ወአሐዱ : በጽምረት : ጎቡረ : ህላዌ :
ወዕሩዩ : መለኮት : ዘአሐተ : ይሰገድ : እምነብ :
ሰብእ : ወመላእክት : ንጽሕፍ : እንክ : ዘንተ :
መጽሐፈ : ዘይሰመዶ : አርጋሮን : ወዳሴ : ወመስንቆ :
መዝሙር : ወዕንዚራ : ስብሐት : ዘአስተብዕዖ :
ድንግልናን : ወነገሬ : ዕብያ : ወአክብሮ : ስማ :
ወስባሔ : ቅድስናን : ወግናይ : ለንግሣ : ለቅ
ድስት : ወንጽሕት ወቡርክት : ድንግል : በክልኤ :
ማርያም : ዘበዕብራይስሒ : ማሪሃም : ወላዲተ :
ኦምላክ :

እንተ : ይአቲ : ሐመረ : ወርቅ : እሞገዶ :
አስራም : እንተ : ኢትትሀውክ : ወራግናቲሃኒ :
ሐብለ : ሥላሴ : ዘኢይትብተክ : ወይአቲ : ካዕበ :
ዐምደ ባሕርይ እምነይላ : ነፋሳት : እንተ :
ኢትትነክነክ : አልቦቱ : ድቀተ : ወኢትንጋኔ :
ለዘ : ባቲ : ያሰምክ : አርኑ : እእግዚአ : አንቀጸ :
ልብዩ : ከመ : ይባእ : ርግብ : መንፈሳዊ :
ጳጳረፌጣስ : ከመ : ያለብወኒ : ጎይላ : ቃል :
ዘበእንተ : ወዳሴሃ : ለዘበይዋሄ : እንተ : ተመስለት :
ርግብ : አርኑ : እግዚአ : መሳክወ : አእዛንዩ :
ከመ : ያዕምአ : ለኖሳስ : ስብሐቲሃ : ለድንግል :
ዘይደምዕ : እምአፈ : መንፈስ : ቅዱስ : ከሥት :
እግዚአ : ጽላሴ : ዐይንዩ : ከመ : ይርአይ :
ምሥጢራት : ዘወለተ : ብርሃን : ወካዕበ : ከሥት :
አፍዩ : ለስብሐተ : ድንግልናን : ለእመ : እግዚአብሔር :
ዘከሠትክ : አፋሁ : ለዕዝራ : ፱ ጽባሐ : እንዘ :
ኢይትጋበእ : እስክ : ይፌጽም : አጽሕፎ : ቃለ
ኦሪት : ወነበያት : ዘአውዐዩ : ናቡክደነጾር : ንጉሠ :
ባቢሎን : ወከማሁ : ሊተኒ : ርድኣኒ : ለወጠኒ :
አጽሕፎ : ወዳሴሃ : ለመርግተ : አብ : ወአሠልጠኒ :
ካዕበ : ለፈጽሞቱ : ለከናፍርዩ : ረስዮን : ከመ :
አርጋኖን : ወጎይላ : መንፈስ : ቅዱስ : ይዝብጠን :
ዘበልሳን : ከመ : ይንበባ : ዘይኤድሞመ : ለሰማዕያን :

FERIAE II.

In nomine Dei omnipotentis, qui est
trinus sine separatione et unus coniun-
ctione, par essentiâ et aequalis divinitate,
qui pariter adoratur ab hominibus et ab
Angelis. Scribimus igitur hunc librum,
qui vocatur Organon Encomii, et cithara
psalterii et lyra laudis, qua beata praedi-
catur virginitas, celebratur magnitudo, ho-
noratur nomen, laudatur sanctitas, extol-
litur regia dignitas sanctae et purae et
benedictae Virginis ¹ Mariae (Hebraice Mâ-
ryâm ²) genitricis Dei.

Ista est navis aurea, quae a fluctibus
abyssi non commovetur, et funes eius sunt
vinculum SS. Trinitatis, quod non rumpitur.
Ista quoque est columna ex margaritis con-
stans, quae vehementiâ ventorum non con-
cutitur. Non cadit, nec vacillat, is qui ei inni-
titur. Aperi, o Domine, portam cordis mei,
ut ingrediatur columba spiritalis, nimirum,
Paraclitus, ut me intelligere faciat vim
sermonis, qui encomium pertractat eius,
quae mansuetudine similis est columbae.
Aperi, o Domine, fenestras aurium mearum,
ut sitiant susurrum laudum virginis, qui
resonat ex ore Spiritus S. Depelle, Domine,
umbram oculorum meorum, ut videant my-
steria Filiae lucis. Aperi os meum ad lau-
dandam virginitatem matris Dei; qui ape-
ruisti os Ezrae, cum quadraginta diebus non
desisteret, donec absolveret dictare sermo-
nes legis atque prophetarum, quos com-
busserat, Nebucadnezar, rex Babylonis; ita
me quoque adiuva, ut incipiam dictare
laudes sponsae patris et da mihi etiam
potestatem, ut perficiam eas. Labia mea
fac instar organi et vis Spiritus Sancti pul-
set ea linguâ ut loquantur id, quod iucun-
dum est auditoribus.

¹ Ad verbum: *Virginis in utroque* i. e. internae et externae, seu, animi et corporis.

² Male in textu *Maryâm*, quia hebraice מַרְיָם, *Miryâm*, graece Μαριάμ, seu Μαρίας dicitur.

